ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համ. 10 Մէճ.
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Գաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 2 1/2 Լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ, երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի.
Մէկ մի թիւ 40 փարա արծաթ.

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց համրուծախքը խմբագրութեան վրայ է.
[illegible]

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 28 ՓԵՏՐՎԱՐ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

Աղէքսանդրիա 10 մարտ.
Պարսից ծովածոցէն եկած բոլոր նաւերն ետքն օր քառանթինայի են. թարկեցան: Մէջը ժանտախտի դէպք պատահած լինելու կասկած սաւող նաւերը տասն և հինգ օր քառանթինա պիտի պահեն.

Լոնտրա 11 մարտ
Քոր-Թոանէն հեռագիր մի կը ծանուցանէ թէ Պայունթօստանի բնիկները Քարինկժոն գնդապետին ընթացքին դէմ կենալով, պատերազմը նորէն սկսաւ.

Լոնտրա 11 մարտ.
Տէյլի Նիւս կը հաստատէ թէ Պ. Կօշէն Կ. Պոլիս պիտի մնայ մինչեւ ցըվախճան Թուրքօ-Հելլենական բանակցութեանց.

Տըպլին 11 մարտ.
Ագրարական միութեան 74 անդամք երէկ ձերբակալուելով բանտարկեցան.

Աթէնք 12 մարտ.
Երէկ, երեսփոխանաց ժողովին մէջ պ. Քումունտուրոս յայտարարեց թէ ժամանակը կ'սպառէ, որովհետեւ եւրոպական տէրութեանց մարտ 1/13ին կ'սկսի, և անհնար է երկիրը կառավարել առանց երեսփոխանական մտաց... հետեւաբար, ապրեց ժողովին, որ անյապաղ զինուորական խնդիրն աւարտեն... նամակներէ իր համար... թղթակիցներու... քաղաքներէ Ծովային և Երկրական գործոց նախարարութիւններէ, Զինուորական և ներքին գործոց նախարարութիւններն արդէն քուէարկուած են.

Լոնտրա 12 մարտ
Գոնստանդին պարլամենտի վերաբերեալ նոր հարցման առթիւ Հարթինկթընի մարքիզն ասաց թէ Անգղիական զօրաց յիշեալ քաղաքէն քաշուիլն անյապաղ պիտի սկսի, բայց սակայն չէր նախատեսեր թէ անմիջապէս բաղմաբանակ զօրաց չարժմանք տեղի չունենան:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանն երէկ Սելամլըգի արարողութիւնը Պէշիքթաշի Թէշվիգիյէ մզկիթը կատարեց, ուր գնացած էր բաց կառքով և իւր հետն ունենալով Ղազի Օսման փաշան և Նամըգ փաշան.

Դեսպանախորհուրդն այսօր ևս նիստ ունի Անգղիական դեսպանատան մէջ:

Վարքը իւր այս աւուր քաղաքական անտեսութեան մէջ Հելլենական խնդրոյն խաղաղական լուծման յոյսը դարձեալ կը հաստատէ:

Հելլենական կառավարութիւնն եւրոպական տէրութեանց չէզոքական մ'ունենալով, Կ. Պոլսոյ դեսպանախորհրդին մէջ իւր ներկայացուցիչ չունենալուն և այդ խորհրդին բանակցութեան մասին իւր Կ. Պոլսոյ դեսպանին տեղեկութիւն չտրուելուն դէմ բողոքեց:

Շէրէֆ Բէյան արքունի չոգենաւը միւլթաքաղաքէս առաւօտէ... և Մուտանիայէն և Կէմլէկէն զօրք առնելով, երէկ դէպի Կրետէ ուղեւորեցաւ:

Անգղիական դեսպան Պ. Կօշէնի եղբայրն անցեալ օր Վառնայի ճանբով մայրաքաղաքս հասաւ:

Թէհրանէն գրուած նամակ մի կ'ըսէ թէ Քուրդք առ այժմ հանդարտ կեցած են, բայց խմոր կը

սրուի թէ յառաջիկայ գարնան համար պատերազմի պատրաստութիւնք կը լինին: Ցուցմամբ որ, կ'ըսէ նամակը, գիւղացիք խուժան գունդ կարող կը լինի հետեւցնել այդ ամեն որ կ'արտայայտեն. Մէրզա Հիւսէյին խան Թէհրան կոչուեր է, յորմէ կը հասկցուի թէ նորէն չորս գառած է Շահին առջեւ:

Ցիշեալ նամակը նաեւ հետեւեալ դայթակղական դէպքը կը պատմէ.

Պարսկական զօրքը կրթելու և կազմակերպելու պաշտօն ունեցող Աւստրիացի սպայից գլուխ եղող Աւստրիացի գնդապետն և զօրաց զգեստներուն պատրաստութեան հսկող Աւստրիացի սպայ մի Պարսիկ սպայից համազգեստի համար չուխա կը գնեն խաղցի վաճառականէ մի, և երբոր նա կը յանձնէ չուխաները, Աւստրիացի սպայն չընդունիր: Վաճառականը գառ կը բողոքէ և եղած քննութիւնները կ'իմացուի որ Աւստրիացի գնդապետն և միւս սպայն սակարկութեան յետոյ ելեր հարիւրին 12 քսակ ուզեր են, և վաճառականն ալ չկրնալ տալուն համար, չուխան չեն ուզած ընդունիլ:

Գաղղիական Բարէյ լրագրին խօսքին նայելով, Գաղղիայէն Ցունաստան երթալու սահմանուած 30000 հին հրացաններուն արգելման վրայ, Հելլենական կառավարութիւնն Հոլանտայի միջնորդաւ ձեռամբ 60000 Շասպոյ հրացան գներ է Գերմանիայէն, որք այժմ ճամբայ հանուած են ի Հոլանտա, ուստից ալ նաւերով Ցունաստան պիտի ղրկուին:

Եւրոպական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Ցանխիմ.քայէն բաղմաթիւ բժիշկներ կերթան Աթէնք Հելլենական բանակին մէջ ծառայելու համար:

Ամսոյս 5ին Թէհրանի մէջ Պարսից Շահին նախագահութեանց... վաճառական ժողով մի գումարուեր, որոշուեր է 1883 մարտ ամսոյ մէջ արուեստահանդէս մի բանալ ի Թէհրան:

Ելմտական նախարարութեան կողմէ դպրոցականաց Յանձնաժողովին 10.000 ղրուշ տրուեցաւ: Յանձնաժողովոյ նախագահ Րիզա Պէյի ծանուցուեր է թէ այսուհետեւ ամեն շաբաթ տրուած 19.000 ղրուշին կէսը միայն պիտի տրուի:

Պոլըզ-բոզարի բնակիչք մի երէկ առաւօտ Սիւլէյմանիէի մզկիթին մէջ ինքզինք կախեր է:

Կուսակալ Թրքաց օրագիրը «Ջիրյի—Գաֆգասիյէ» Թուրքերէն թերթն իւր փետր. 14 թուոյն մէջ առ խմբագրութիւն մի կը հրատարակէ Թիֆլիսէն.

«Հայք օր ըստ օրէ կը յաջողէին: Իրենց դպրոցներն և թեմերու հեռաներն անդամ բնակող ժողովուրդք նոցա օրինակին պէտք է հետեւին: Հայք և նոցա կղզիակիցք կը պնդեն թէ Հելլենական խնդիրը վերջանայէ յետոյ Եւրոպական տէրութիւններն դրագելընելիք խնդիրն Հայկական խնդիրը պիտի լինի: Բայց այս խնդիրը Միութեան մի(կթթիշատ) է միայն (*):

Հայք այժմ 10 տարի առաջուընէն շատ տարբեր վիճակի մէջ են, և այս ընթացքով, ե՛ւս առաւել պիտի յառաջդիմեն:» (Թղթակիցը գովութեամբ կը յիշէ Ռուսահայոց դպրոցները, լրագիրներն և ընկերութիւնները, և Հայոց սատարած գաւառականութեան մասին ալ կ'ըսէ թէ Հայք ո՛ր տէրութեան հպատակ լինին, նոյն տէրութեան լեզուն սորվելու մասին եւս փոյթ կը տանին և կուսակից խոյանալ պէտ անհոգ չեն կենար: — Եթէ այս բարի վիճակութիւնք արժէք մ'ունին, այն ալ Թուրք լրագրի մի մէջ հրատարակուածն է:)

Եւդոկիայէն փետր. 10 թուով մեզ գրուած նամակէ մի հետեւեալ հատուածները կը քաղեմք.

«Փետր. 8 կիրակի առաւօտ մի վտանգաւոր հրդեհ պատահեցաւ քաղաքս: Ցունաց եկեղեցիներէն Մէրկիւրեան Սիմիոն ազային, Պօղախանէի քարուկիրին վերայ կառուցուած նորաշէն խանն այրեցաւ կիսովի: Շատեր կը կարծեն թէ թըշնամութեամբ կրակ ձգուած լինի. ինչ որ ալ լինի պատճառն, կրակն սկսած սաեն ա՛յնքան անհնարին էր որ կարելի էր զայն մարել փոքրիկ ջանքով մը: Քաղաքս չունի երբէք մի օրինաւոր ջրհան հրդեհի համար. այս կամ այն պատճառներով վերջապէս ճարակեցան բոցերն և սպառնալից երեւոյթ մը առացան, և եթէ չլինէին Հայ հիւսներու և ժողովրդեան ջանքերն, հրդեհը պիտի ճարակէր ամբողջ թաղն ի մեծ վնաս Եւդոկիացւոյն: Որքան ցաւալի էր տեսնել որ Միւթեսարըֆ Պէյը պարզ հանդիսատես մ'էր և երբէք որ և է մտահոգութիւն չէր ցուցնէր իւր դէմքին վրայ, մինչ իւրամ՝ հասարակութիւնն հոգւով չափ կ'աշխատէր զայրել այդ աներևի դժբաղդութեան, որ վերջապէս տեղի ունեցաւ մարդկային զօրութեան: Կը կարծուի թէ 500 ոսկւոյ գումար մը վնասեց Մէրկիւրեան: Երեկ գիշեր ժամ 3ին մի աւելի սրտաճմլիկ դէպք պատահեցաւ. Հրէից փողոցը, Ս. Սահմիոնոս եկեղեցւոյն դէմ Հրեայ թիթեղագործ Միմիկի տունը վառօդ կը գտնուի եղեր. կինը գիշերը ճրագ մոռցած ժամանակ կայծը կը ցատկէ վառօդին վերայ, որ կը պայթի և ամբողջ տունը կը կործանէ ի հիմանց: Կառավարութիւնը խուզարկեց այսօր այդ տունն և նորա փլատակաց տակ մեռած գտաւ Միմիկի մայրն և 17 տարեկան որդին: Իսկ Միմիկի կեանքը ծանրապէս վտանգեալ է և յուսահատական»:

Ո՛չ եւս տարակոյս մնացած է թէ ժանտախտ կայ Պաղտատի և Պասրայի նահանգաց մէջ:

Բ. Դուռն եկած մի հեռագիր կը ծանուցանէ թէ ժանտախտէ վարակեալ տեղերուն շուրջը Քարանթինայի շղթայ հաստատելու համար պէտք եղած հեծելազօրն այն տեղերն հասեր են, և ախտին ճարակած տեղերը սահմանափակուեր են:

Մ'ուրացկան մի, անցեալ օր Վաբոցճի խանի կողմն ալ ձեռքովը լումայափոխէ մի ողորմութիւն խնդրած միջոցին միւս ձեռքովն ալ զարմանալի արագութեամբ լումայափոխին առջեւ ի սպասին մի քանի տեղէ կարելով Թօնօրլաէ մի գողնալու վրայ էր, երբ հոն գտնուողներէն ոմանք տեսնելով բռնեն ուզեցին, բայց գողն իսկոյն Թօնօրլաէն թողուց փախաւ:

Այս օրէն սկսեալ Լոյտի ընկերութեան շոգենաւերը վերստին պիտի բանին կոյտի գծով: Հետեւապար Եւրոպիոյ այլ և այլ կողմերըն ուղղեալ նամակք կրնան շաբաթ օրերը այն ճամբով ղրկուիլ: Նամակք լրագիրք և այլք կէսօրէն 1/4 առաջ պէտք է յանձնուին այլ և այլ թղթատուները:

Գերմանական լրագիրք ամանք ծանուցած էին թէ Ֆրանսայի կառավարութիւնը տրամադիր է Ֆըրանսայի սպայից թոյլ տալու որպէս զի Ցունաստանի մէջ զինուորական պաշտօն յանձն առնուն:

Փարիզի Թէլէկրաֆ լրագիրն առէ թէ Ֆրանսայի բանակին սպաներըն ազատ են հրաժարական տալով եւթալ օտար երկրի մէջ զինուորական պաշտօն վարել՝ ամեն վտանգ և վնաս աչքերնին առնելով: Բայց պէտք է հաւատալ լինել թէ կառավարութիւնն ի նպաստ նոցա որ և է բացառիկ պայման մի չըլլայ մադրեր:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգային ժողովն երէկ գումարեցաւ Ղալաթիոյ եկեղեցին ընդ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր:

Ժամ 8ին նիստն բացուելով, ատենական գործողութեանց կատարուելէն յետոյ, օրակարգին առաջին խնդիրը ձեռք առնուեցաւ, որ էր.

1. Փափազեան Սահակ էֆէնտիի հարցապնդման մասին Ս. Պատրիարք Հօր պատասխանագրին վիճաբանութեան շարունակումը:

Ատենապետ Ց. Մէրեէմ—գուլի էֆէնտի, այն խնդրոյն ծագման առիթ տուող պարագաներն, և յետոյ թիւրիմացութեամբ սատացած կարեւորութիւնն և վերջապէս ներկայ վարչութեան ձեռք առած միջոցներուն և բրած տնօրինութեանց շնորհիւ խնդրոյն արդէն լուծուած լինելը բացատրելով՝ առաջարկեց փակել այն հարցապնդման խնդիրն, և ժողովն ալ միաձայնութեամբ ընդունեց այն առաջարկն:

2. Ի նպաստ Պայազիտի և Ալաշկերտի թշուառ ազգայնոց՝ Ռուսիոյ մէջ հաւաքեալ գումարէն Վեհ. Կաթողիկոսին ձեռքը մնացած 17 հազար րուպլիի խնդրոյ մասին ազգային ժողովոյ մէջ եղած հարցապնդման վրայ Վեհ. Կաթողիկոսէն խնդրուած բացատրութիւնն եկած լինելով, կարդացուեցաւ:

Վեհ. Կաթողիկոսը կը ծանուցանէր թէ վերջին պատերազմին ժամանակ Պայազիտէն ու Ալաշկերտէն Ռուսիա գաղթող Հայ գաղթականաց օգնութեան համար Ռուսիոյ մէջ բացուած հանգանակութեան արդիւնքէն աւելցած 21000 րուպլիով Ն. Վեհ. Սրբազնութիւնն արժեթուղթ գնած և Աթոռին գանձատան մէջ պահելով՝ նոյա տոկոսը Պայազիտի և Ալաշկերտի ազգային վարժարանաց յատկացուցած լինելով, այս անգամ Միացեալ ընկերութեանց ղրկած է՝ նպատակին գործածուելու համար:

Ժողովը Վեհ. Կաթողիկոսին տըւած բացատրութենէն գոհ եղաւ:

3. Վարչութեան խնդրած վարկի յաւելուածին խնդիրն համառօտ վիճաբանութենէ մի յետոյ քուէի դրուելով ընդունուեցաւ:

4. 1874էն ի վեր դիւանին վրայ դիզուած 57 անլոյծ խնդրոց վրայ դիւանին պատրաստած տեղեկագրին եզրակացութիւնները մի առ մի կարդացուիլ սկսելով, յետ համառօտ վիճաբանութեանց՝ երեք խնդրոյ լուծում տրուեցաւ, և միացեալ 54ին համար որոշուեցաւ ամեն նոր սկիզբն՝ ատենական գործողութեանց սահմանեալ ժամանակէն կէս ժամ այն խնդրոց սրբազման նուիրել:

Ատեանը ժամ 10 1/4 ին փակուեցաւ:

Կը լսեմք թէ Ալաշկերտի և Պայազիտի սովելոց օգնելու համար Տփխիսի մէջ կազմեալ Յանձնախումբըն 1000 րուպլի հանգանակութիւն ղրկած է Ս. Պատրիարք Հօր Ալաշկերտի և Պայազիտի ազգային դըպրոցներուն գործածելու համար ի ձեռն Միացեալ Ընկերութեան:

Նմանապէս կիմանամք թէ Աղէքսանդրիայէն Ցակոբեան Թադէոս փաշան 130 լիրա ղրկած է Ն. Սրբազնութեան ի նպաստ Հայաստանի սովելոց:

Դարձեալ կը լսեմք թէ Լոնտրայէն իշխան Բագրատունի 40 Անգղիական լիրա ղրկած է Ս. Պատրիարք Հօր խնդրելով որ Միացեալ Ընկերութեան, Ազգանուէր Հայուհեաց և Դպրոցասէր Հայուհեաց Ընկերութիւններուն բաժնէ, և Ն. Սրբազնութիւնն ալ բաժներ է:

Սեբաստիոյ գերեզմանատան խնդրոյն համար Ցանոնց պատրիարքարանը կազմուած խառն յանձնախումբն, որոյ մէջ Հայոց պատրիարքարանի ներկայիչներն են Սեբաստիոյ առաջնորդ Գեր. Պետրոս Սրբազան, Պատրիարքարանի Գաբու Քեհեասի Աբրահամ էֆէնտի, և Թուրքերէն լեզուի Ա. քարտուղար Խաչատուրեան Կարապետ էֆէնտի, երէկ առաջին անգամ գումարեցաւ, և բաւական վիճաբանութենէ յետոյ, լուծումս նայելով, երկու ազգաց պատուիրակներն և գլխաւորապէս աշխարհականք համաձայնութեան մօտեցեր են:

Գեր. Տ. Մովսէս Ծ. վարդապետ Կէօմիւշեան այսօր կը մեկնի մայրաքաղաքէս Իզմիր, ուր՝ ինչպէս արդէն ծանուցած եմք, Գեր Առաջնորդ սրբազանին կողմէ փոխանորդաբար այցելութիւն պիտի ընէ Զմիւռնիոյ վիճակին թեմերուն:

Ցիշեալ վարդապետին այս պաշտօնն առժամանակեայ է:

ՃԵԿՈՅՑ

Հանրածանօթ դրագէտ Տիար Ա. Մ. Գարագաշեան երէկ (ուրբաթ 27 փետր.) մի յօդուած ղրկած էր մեզ լեզուի խնդրոյն վրայ, հանդերձ մի նամակաւ, որ ուղղուած էր առ Խմբագրապետն Մասիս լրագրոյ: Այն ամեն լուրջ գրուածոց պէս, որք ղրկուած են մեզ այդ խնդրոյն վերաբերութեամբ, խոստացանք հրատարակել այդ գրութիւնը: Բայց երկու ժամ յետոյ տեսանք որ Թէրճէմանը Էֆքեարի նոյն աւուր (ուրբաթ, 27 փետր.) թուոյն մէջ արդէն հրատարակուած էին յիշեալ յօդուածն և առ մեզ ուղղեալ նամակն: Իբրեւ այս վիճակին մէջ, այլ և այլ դիւրահասկանալի նկատումներ հարկ կը դնեն մեր վրայ ծանուցանելու թէ Տիար Գարագաշեանի յօդուածն ո՛չ եւս պիտի կրնայ հրատարակուիլ Մասիսի մէջ:

ԹՂԹԱԲԵՐԱՆ

Անգղիական լրագիրք մեծաւ մասամբ զբաղեալ են Թրանսվաալի պատերազմին վերայ, և շատ մի թղթակցութիւններ ու յօդուածներ կը հրատարակեն ։ Ինչպէս յայտնի է, Թրանսվաալ հարաւային Ափրիկէի մէջ է, լեռնոտ երկիր մի, որոյ տարածութիւնն Անգղիոյ և Իրլանտիոյ չափ կայ ։ Երբոր Անգղիացիք Նադալը գրաւեցին, Հոլանտայի Պոէրք վտարանդի գնացին անցնելով, յայնկոյս Վաալի հանրապետութիւնն հիմնեցին ։ Լորտ Պիքընսֆիլտի ատեն Թրանսվաալի ժողովուրդը Լոնտրա երեսփոխաններ զրկած և խնդրած էր որ Անգլիական գաղթականութեանց կարգն անցնի ։ Իրենց այս խնդիրքն ընդունուեցաւ, սակայն կ'երեւի որ ամբողջ Թրանսվաալի ժողովուրդն այս կարծիքէն չէր ։ Պ. Կլատսթօն երբ ընդդիմադիր մասին գլուխն էր, Թրանսվաալի միութիւնը սաստիկ քննադատած էր, ուստի երբ կառավարութեան գլուխն անցաւ, Պոէրներն օգուտ քաղեցին անկէ իրենց անկախութիւնը խնդրելու, սակայն ի զուր ։ ուստի ապստամբութեան դիմեցին, յորմէ ծագեցաւ ներկայ պատերազմը ։ Մինչև ցարդ այս պատերազմն Անգղիական զինուց նպաստաւոր չեղաւ, Անգղիացիք նոր պարտութիւն մի կրեցին անցեալ շաբաթ Մաճուպայի բլրոյն վերայ, զոր Սթանտարտ լրագրին թղթակիցը Պոէրներուն ձեռքը գերի ըլնալով վիրաւորեալները դարմանելու համար արձակուելէ յետոյ գրած նամակին մէջ այսպէս կը նկարագրէ ։ " Անգղիացւոց զօրութիւնը 600 հոգիի չափ էր, գիշերը մթին էր և դժուարին ճանապարհէ կ'անցնէինք, զօրքերը բաց ի իրենց զէնքէն 80 փամփուշտ ջուրի ամաններ կը կրէին, որով ուղեւորութիւնն աւելի կը դժուարանար ։ Առաւօտեան մօտ բլուրի մի կը մօտենայինք, որ իրենց հասնելու կէտն էր, և վեց ժամ քալած էին, բլրոյն մի բարձր գիրքին վրայ 200 հոգի դրուեցան հաղորդակցութիւնները պահելու համար, և հըրաման տրուեցաւ իրենց ամրութիւններ շինելու ։ Միացեալ զօրքը մինչև բլրոյն գագաթն ելաւ, յորմէ Պոէրներուն ամրութիւնները կը տեսնուէին, մեծ յաջողութիւն մ'էր այս, քանզի իրենց դիրքը 2500 ոտք բարձրութիւն ունէր, ժամու մի չափ զօրքը հանգիստ առաւ, բայց արեգակը ծագած միջոցին Պոէրներուն շարժումը կը տեսնուէր, որ ժամ մի տեւելէ յետոյ՝ վերջապէս իրենց հեծեալ յառաջապահները կը մերձենային, երբ Անգղիացիք կրակ ընելով իրենց ներկայութիւնն առաջին անգամ երեւան եղաւ ։ Այն ատեն կը տեսնուէր Պոէրներու բանակին յետս նահանջման պատրաստութիւնը, բայց այս առաջին տագնապը շուտով անցաւ, և կարող մէկը նորա գլուխն անցնելով Անգղիացւոց վրայ յարձակիլ սկսան ։ իրենց գնտակները խիտ առ խիտ կը տեղային, և Անգղիացիք իրենց դիրք ամրութեան վստահելով իրենց մարքն չէին անցուներ թէ կրնար յարձակմամբ առնըւիլ ։ Պոէրք կը շարունակէին իրենց գնտակները տեղալը, և յաջողեցան Անգղիացւոց հաղորդակցութեան գիծը կտրելու, բայց սոնք երեք օրուան պաշար ունէին և կըրնային օգնութեան սպասել ։ Պոէրք հուսկ ուրեմն իրենց կրակը մեղմացընելով յետս նահանջելու դոյց մ'ըրին, բայց իրօք իրենց պատերազմիկ զօրութիւնն աւելցնելով բլուրին ի վեր յարձակման սկսան, Անգղիացւոց յառաջապահները ջարդուեցան կամ ետ քաշուեցան ։

Անգղիացիք համախմբուելով, յարձակողները ստիպով վանել կը փորձէին, բայց Պոէրք իրենց յարձակումները կը կրկնէին մեծ կատաղութեամբ, և օդը գնտակներով կը լցնէին ։ վերջապէս սաստիկ յարձակում մ'արին ամեն կողմէ և Անգղիացւոց գիրքը գրաւեցին ։ Սթանտարտի թղթակիցը կ'աւելցնէ թէ այս վայրկենիս գնտակներուն շլինն և թշնամւոյն գոռումները դժոխային էին ։ Թղթակիցն եւս սանակոխ եղաւ, և երբ խելքը գլուխը գալով ոտքի ելնել ուզեց՝ Պոէրներուն ձեռք գերի ինկաւ ։ Անգղիացիք յետս կը նահանջէին, 82 մեռեալ, 122 վիրաւոր և 50 գերի թողլով ։ Պոէրք բլրոյն վերայէն կը հալածէին զանոնք ։ Անգղիացւոց Քոլէ զօրավարը ճակատէն զարնուելով ինկած էր ։ Անգղիացի թղթակիցը կը յայտէ թէ Պոէրք մեծ քաղաքավարութիւն կը ցուցնեն ։ թէ իւր վրայի քանի մի բաներն առած էին, բայց յաղթող զինուորք ամեն տեղ այսպէս կը վարուէին ։ նոքա իրենց յաղթութիւնն իրենց քաջութեան կամ զինուց լաւութեան չէին ընծայեր, այլ իրենց դատին արդարութեան ։ Իրենց այս յաղթութիւնը կատարեալ եղաւ, և Անգղիացւոց անառիկ համարած դիրքն յարձակմամբ առին ։

ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՑԻՈՅՆ

ԿԱՄ

ԹԷ ՈՐՉԱՓ ԹԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ՄՈՒՏ ԳՏԱԾ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Բաղէշի Դուլթիկ գիւղին համար մեր երէկուան թուով գրածներնիս իբրև մի մանրանկար կրնան համարուիլ Հայաստանի բազում գիւղօրէից մասաւոր, բարոյական, ազգային և տնտեսական վիճակին ։ Պէտք չէ որ մեր գծեղխարհմք սխալ յայտերով ։ — Ինչ որ ստոյգ է վասն ծովուն արևմտեան եզերաց վերայ, ստոյգ է նաև արևելեան ու հիւսիսային և հարաւային եզերաց համար ևս ։ Մեք կարող եմք, մեր մտաց մէջ, Սպանիական դըղեակներ կառուցանել Հայաստանի յառաջդիմութեան և քաղաքակրթութեան ապառաժին վրայ ։ բայց մերթ ընդ մերթ, այն գծայուն հայաստանի՝ Տ. Ցարութիւն — Մեկքոնի, անզեկադրին նման զրութիւններ կը գան ցնցել մեր լաւատես ենթադրութեանց խարխուլ հիմն, և իւր Ագամական մերկութեամբ մեր աչքէ կը պարզեն խեղճ Հայաստանցւոյն բուն կեանքն (1) ։ Որչափ բարձր էին այն գեղանկներն, նոյնչափ և ս ծանր և զգալի կը լինի մեր անկումն իրականութեան գետնոյակին վրայ ։ Որչափ մեծ էին մեր յոյսերն և ենթադրութիւններն, ի հարկէ նոյնչափ մեծ կը լինի, կամ պէտք է լինի, մեր ցաւն, երբ դոյս մի առ մի յօդս ցնդիլը կը տեսնեմք ։

Մեք առեմք Դուլթիկի մէջ, ընթերցողք թո'ղ խմանան Հայաստանի գիւղօրէից մի մեծ մասին մէջ, — ժողովրդեան գործն մասը ման դըլխաւորութեամբ կը հոլի և կ'սպառի ։ անհեռատեսութիւն և անտնտեսութիւնը կը ծանրացնեն նոցա չարիքը ։ պարտքեր կը դիզուին, և ընտանիքներ կը փճանան ։ հողերն երեսի վրայ կը մնան, և ի վերջոյ փոխառուաց և տոկոսադըրաց ձեռք կ'անցնին ։ խեղճ ժողովուրդը բարոյական սովորութեանց մէջ հաւատարմութիւն պահելու հարկին վրայ դադարիր անդամ չունի ։ աղքատ է, խեղճ է, պարտուց ներքև ընկճեալ է, բայց շատ անգամ ալ չափէն աւելի չըռալ է ։ ո՛չ ոք հասկացուցեր է նոցա ընտանեկան կենաց քաղցրութիւններն, և այր ու կին տասնեակ տարիներով իրարմէ հեռի մընալն իրաց բնական վիճակ մի կը համարին ։ պանդուխտ Դուլթիկցոյն, — իմա' Հայաստանցւոյն, — այն «սիրելի Արտաւազդին » — դըրութեան չդիմանելը կը կանեն ու կը կոփեն վաչխառուք ։ Նա շատ անգամ իւր բոլոր կենաց մէջ հեռի կը մնայ հայրենի գիւղէն, իւր ընտանիքէն, որ անշուշտ շատ սիրելի է իրեն ։ կին, այր, հայր, մայր, զաւակ և եղբայր իրարմէ հեռի կ'ապրին իրենց վերջին շունչը, կարծելով թէ կը հպատակին մի բնական օրինաց, — եթէ բնական օրէնք լինէր այն թշուառութիւնն որ աղխատութեան մէջ կը գանէ իւր կենսատու զօրութիւնը ։ Հեռատեսութիւն չունին, տնտեսք ։ ուստի « կալթնկեր », այսինքն փոքրիկ ադըդայք կը նշանեն ։ «իրենց գործ ի շափով չեն տարածեր իրենց սաքերնն», և խնամածութեան թանդ արարողութիւններ կը կատարեն ։ եօթն տարեկանէն սկսեալ մինչև 13, 14 տարեկան տղայք «կ'ամուսնացնեն» ։ այս թիւերը գէթ դադարիր մի կը տան որ, եթէ մեք՝ Պոլսեցիք՝ ամուսնութեան մասին բևեռին հիւսիսային ծայրն եմք, այսինքն բոլորովին անտարբեր եմք, և այս անտարբերութիւնը կը հիւծէ ու կը փճացնէ մեր առոյգ երիտասարդութիւնը, Դուլթիկցիք և ընդհանրն Հայաստանցւոց մի մեծ մասն ալ ամուսնութեան հարաւային բևեռին ծայրը գտնուած են, և հապճեպով կատարուած այս միութիւնք ո՛չ նուազ կ'սպառեն նոցա արտադրիչ ոյժերը ։ Զափազանց կանուխ ամուսնութեան անչեղլի արդիւնքն է նաև չափազանց կանուխ մահ ։ Ուստի, չեմք զարմանար լըսելով որ Դուլթիկի Հայոց առ առաւելն երասուն տարի կ'ապրի ։ — երսուն տարի ։ առ այն Հայաստանցին է, զոր մեք ոչխարհի վրայ ամենէն ուժեղ կարծուած ցեղերէն մին կը համարիմք, և կը կարծեմք թէ, ինչպէս Նոյի տապանն Արարատայ գագաթն իջած էր, նոյնպէս Մաթուսաղայք Արարատայ գաւառէն կ'ելնեն ։ Բայց կենաց տարրական օրէնքներ անգիտութիւնը կը տապալէ այն հզօր կազմուածքն իսկ, և Հայաստանի գիւղացին շատ կանուխ կը կնքէ իւր տասնոպակ կեանքն . . . ։ Ուստի ամբողջ գիւղեր, որոց մէջ է նաև Դուլթիկ, հետզհետէ կ'ամայանան և կ'անհետին ։ այդ գիւղին մէջ տարին սովորաբար 100 էն 10 կը մեռնի և միայն 3 կը ծնի եղեր ։ և այս տարի մեռնողներուն թիւն 50ի եղեր է, մինչդեռ 15 տղայք միայն ծներ են ։ և ինչ տղայք, գիւղին է գուշակել որ խիստ ախոր կազմուածքի տէր արարածներ, քանի որ այնքան կանուխ ամուսնութիւնք տարբեր արդիւնքներ չեն կրնար ունենալ ։ Նկատելով որ Դուլթիկցւոց ամուսնութեանց մեծ մասը ճիշդ նոյն են Հայաստանի գլխաւոր կեդրոններէն հեռու բազում գիւղօրէից մէջ ևս, դժուար չէ, թէև յոյժ ցաւալի է, եզրակացնել թէ կենաց հիւթն այդպէս հետզհետէ կ'սպառի, և ժողովուրդը միշտ կը նուազի, ուրիշ Հայրենի գաւառաց մէջ ալ ։

Եւ մեք կ'երազեմ'մք . . . ։ Կ'երազեմք վեճակադրութիւն, բազմամարդութիւն, փառաւորութիւն, և գեռ մեն քան զմեան հնչեղ —Նեքռներ ։

Բայց ինչ կ'անեն մեր Ազգային իշխանութիւնք ։ Ո՞վ կը հոգէ այդ թշուառ արարածներուն վրայ ։ Ինչ է մեր Առաջնորդաց և վանահայրց պաշտօնը ։ Մինչև ե՞րբ իրենց փորը պարարելով պիտի շատանան գոքա ։ Ինչ է մեր Ազգային Պատրիարքարանին պաշտօնը ։ Մինչև ե՞րբ անհոգի, անտարբերութեամբ պիտի թողու հայրենեաց այդ հարազատները ։

Ինչո՞ւ համար գաւառական Առաջնորդք չեն աշխատիր քիչ շատ կրթելու շրջակայ գիւղացիներն, և քաղաքակրթութեան ու բարոյականի սկզբանց ընտելացընելու ։ և ինչո՞ւ համար հոգեւորին յանձն չեն առներ նոցա գլխին մէջ զետեղելու այնպիսի առողջ գաղափարներ, որք կրնան մեծապէս օգնել այդ ծուատակը սովորութեանց բարձման, բարույ և փառայ ոզնութեան, և առաջնորդական վիճակի բարւոքման ։ Ինչո՞ւ համար վանահայրք իրենց վանքերն չորս պատերէն դուրս չեն ելներ, չեն պտըտիր մօտակայ — կամ հեռակայ — գիւղերն ու աւանները, չեն նայիր թէ ժողովուրդն, յորմէ պայի ժողվել միայն գիտեն, ինչ'ը կը լինի ։ Ինչո՞ւ անգործ Միաբանները չեն զըրկեր այդ գիւղերն, ճրիապէս աշխատելու յանուն այն . . . հայրին զոր ձրիապէս կ'ուտեն, չեմք ասեր յանուն ազգասիրութեան, յանուն յառաջդիմասիրութեան ։ գէթ ինչո՞ւ չեն մասծեր, այդ Եպիսկոպոսեան Սրբազանք և Վարդապետք, թէ ուստի պիտի քաղեն . . . իրենց պտղիներն, եթէ, որպէս կը գուշակուի, բոլորովին ջնջուի անհետանայ այդ հեգ գիւղացի ժողովուրդն ։ Ո'չ Ազգ կայ իրենցմէ համար պահանջող, ո'չ ալ Պատրիարքարան կայ իրենց վրայ հսկող ։ բայց գոնէ' իրենց խիղճը չստանձնե՞ր զիրենք երբ այս պատմուած և նըկարագրուած տեսարաններուն առմեն օր իրենց աչաց առջև պարզուիլը կը տեսնեն, ամեն օր կը տեսնեն Հայաստանի գիւղերն որ թիւր գաղափարաց, վնասակար սովորութեանց զոհ կ'երթան, որք կ'ըսպառեն իրենց գոյութեան սկզբնական տարրերն անգամ ։

Կը հարցունեմք, յանուն այն իբաւանց զորս ազգն ունի հաշիւ պահանջելու իւր պաշտօնեայներէն, կը հարցունեմք թէ ո՞ր Առաջնորդըն, ո՞ր վանահայրը կը հսկէ այդ Դուլթիկ գիւղին վրայ ։ կամ, ասպէս ասեմք, ո՞ր Առաջնորդն, ո՞ր վանահայրը պտղի կը ժողվէ այդ գիւղէն ։ — Դուլթիկ, Հայաստանի ամեն գիւղերուն պէս, կա՛մ վիճակի մի, կա՛մ վանքի մի թեմն է ։ Եթէ կապուած է Բաղիշոյ Առաջնորդութեան հետ, եթէ մինչև ցարդ Բաղիշոյ Առաջնորդին կը հպատակէր, ինչո՞ւ համար այդ Առաջնորդն, ո՛վ որ ալ լինի, բնաւ չէ աշխատած Դուլթիկցիներն ետ կեցընելու իրենց վնասակար սովորութիւններէն, օրինակի համար, կանուխ ազայ ամուսնացնելէ, շռայլ ծախքեր ընելէ, անհեռատեսութեամբ ապրելէ, և գլխովին քիմաբոյական պարտուց ներքև ինկնելէ, իրենց հողերն անմշակ թողլէ, ի վերջոյ իրենց ձեռքէն հանելէ, և չափազանց տարփաշարութեամբ իրենց անձն ու ընտանիքը փճացնելէ ։ Բաղէշ կա'մ Առաջնորդ կայ, և կամ չկայ (1) ։ Եթէ կա՛յ, ինչո՞ւ համար չնայիր այս ցաւալի բաներուն ։ միթէ իշխանութի՞ւն չունի, միթէ ազդեցութի՞ւն չունի ։ Բայց իշխանութիւն ունի՞, կամ իւր Նմաններն ունի՞ն, երկպառակութիւններ հանելու, վէճեր յարուցանելու, և չնչին խնդիրներով անդադար ժողովուրդը ժամավաճառ ընելու, երբ անդին կործանումը դուռներն հասած է . . . ։ Շատ լաւ ազդեցութիւն ունին իրենց գործը քալեցընելու համար ։ լաւ բաւականին իշխանութիւն ունին պտղի հաւաքելու համար ։ բայց երբ կարգը գայ քիչ մի խորտ տալու այդ հեգ գիւղացւոց, երբ պէտք լինի այցել նոցա, ո'չ թէ հանրագրութեանց համար ստորագրութիւն հաւաքելու, այլ բարոյական, կըրօնի, տնտեսագիտութեան առմենապարզ սկզբանց վրայ հայրական յորդորներ տալու, համեղիկ խօսքեր ընելու, յայնժամ անտարբերութիւնն ու անհոգութիւնն իւր բարեխնամ թևերը կը տարածէ այդ ոգեհանոր Հովիւներուն (՟.՟.) վրայ, և կը տանի կը փակէ զնոսա Առաջնորդարանի ներքին խցիկին մէջ, որպէս զի Բաղէշը ամենն հոն, և . . . փողուան մեքենայութիւնները մտածեն . . . ։

Դարձեալ կ'ասեմք ։ կա՛մ Առաջնորդ կայ ի Բաղէշ և կամ չկայ ։ Եթէ կայ, ինչո՞ւ համար իրաց վիճակին այսպէս էր ։ Բայց արձակապէս կը հարցունեմք դայս, քանի որ յայտնի կ'երևայ որ այդ խեղճ գիւղացւոց վրայ երբեք օգտակար խըրատ տուող հովիւ մի չէ գտնուած, իսկ եթէ Առաջնորդ չկայ, ինչո՞ւ համար Պատրիարքարանը չփութար Առաջնորդ, փոխ — Առաջնորդ, Պատրիարքական փոխանորդ, վերջապէս ՄԱՐԴ մի զրկել հոն ։ Ինչո՞ւ համար անհովիւ կը թողու այդ պիտի թշուառ վիճակներ ։ Թող քաղցենան մեր կեդրոնական իշխանութիւնք ։ — եթէ դրաւոր Սահմանադրութիւն մի կայ, որ իրենց ձեռքերը կը կապէ, մի անգիր Սահմանադրութիւն կայ՝ մեր՝ ազգաշէր Հայոց՝ սրտին մէջ դրօշմուած, որ Հայ ազգին կեդրոնական վարչութեան վրայ պարտք կը դնէ անհովիւ անդրուխ չթողու մեր այդ թշուառ եղբայրներն ու քոյրերն, Հայութեան այդ քան զմեզ հաւատարիմ զաւակներն ։ Եւ իրօք, ինչ ծիծաղելի Սահմանադրութիւն պիտի լինէր այն որ արտօնէր, ինչ ինչ սահմանեալ պարագայից մէջ, աւելի անխնամ աւելի անպաշտպան թողուլ այդ Հայերն, քան որչափ չէր լինէր Սահմանադրութեան հաստատումէն առաջ ։

Ցիշեմք նաև երրորդ պարագայն ։ —կարելի է որ Դուլթիկ մի Առաջնորդութեան կապուած չլինի, և հպատակի մի վանքի ։ Որ վանքին կը վերաբերի ուրեմն այդ մեծ գիւղն ։ ո՞ր վանահայրը կ'ուտէ այդ գիւղին պտղիներն, և եթէ Հայաստանի բոլոր լայնութեան և բոլոր երկայնութեան մէջ գոյութիւն ունի մի վանք՝ որում կապուած է Դուլթիկ, և կայ մի վանահայր՝ որ այդ գիւղին հոգւոյն պաշտօնն ունի, կը հարցունեմք դարձեալ ։ —«Ինչո՞ւ համար այս վիճակին մէջ մնացեր է Դուլթիկ», այո՛, ըստ ձեր այն չնչին գիւղն, որ սակայն կը կշտացնէ զձեզ, և ըստ մեզ այն կարեւոր աւանը, քանի որ մի քանի հազար Հայ կը պարունակէ ։ Ինչո՞ւ այդ վիճակին մէջ մնացեր է ։ Ինչո՞ւ չէք այցելած, գո'նէ կիւրակէ կիւրակի, և միշտ խօսելով, յորդորելով, համոզելով, դարմանելով չէք տարած այդ գիւղացւոց այդ տառելի աղխատութեան, որոյ պատմութիւնն մեք՝ Պոլսեցիք՝ նոր կը լսեմք, բայց զոր դուք միշտ ձեր աչաց առջև ունիք ։ Ինչո՞ւ համար ձեր Միաբանները չէք զըրկած հոն կարգաւ, որպէս զի, փոխանակ պարապ մնալով իրարու դէմ սատանութիւններ մտածելու, և իրենց դժոխութեան լաւ բերով մեր ականջները լցնելու, երթային կրթել Դուլթիկցւոց տղայքն, ինչպէս նաև այն գիւղացւոց տղայքն, որպէս նոյնպէս պտղի կ'ուտեն ։ Ո՛վ վանահայր ։ ո՛ր փորձառութեան կամ ո՛ր սրբազանն ալ էք, ինչո՞ւ համար այդպէս զանց արած էք ձեր ամենակարեւոր պարտքն ։

Ո՛վ վանահայրեր, ո՛վ Առաջնորդներ, փոխ — Առաջնորդներ, Պատրիարքական փոխանորդներ, և ամեն տեսակ կոչեցեալ և անկոչ պաշտօնեայք ազգին ։ ինչ՞ կը հասատք դուք ։ լըջօրէն կը հարցունեմք ։ — կը հաւատա՞ք այն կրօնին զոր կը քարոզէք ։ չէք վախնար ուրեմն Աստուծմէ, որ անշուշտ մի օր հաշիւ պիտի պահանջէ ձեր վարած այս ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ պաշտօններուն համար ։ որ պիտի հարցունէ թէ ինչպէս հովւեցիք ձեր հօտերն, և իւր առջև ներկայացնելով նաև այս վերջիններուն գա վարած կեանքին բոլոր բարոյական աղետներուն արդար վրէժը պիտի լուծէ ի ձէնջ ։ Տեսէ՛ք, պիտի կրնա՞ք յայնժամ խաբել զԱստուած, ինչպէս ժամանակաւ խաբեցիք Ազգը ։ տեսէ՛ք, պիտի կըրնա՞ք կոչուել զԱստուած, ինչպէս աշխարհի վրայ եղած ժամանակ կոչուէիք ձեր ոչ ու ձախ ձեռքով մեծարանքին, երբ ՚նոյն նոյնք ։ Զէ՞ք վախնար դժոխքէն յորմէ սոսկալի կը պատուիրէք երբ, տարին մի անգամ, բեմն ելնէք ձեր գոց սորված մի քանի հնչուն խօսքերն հնչեցնելու այդ ականջներուն ։ Կը հարցունեմ դարձեալ ։ « Ինչ՞ կը հաւ

(1) Դիտելի է որ մասնը Դուլթիկի նկատմամբ առ Սալերոյ Կետր. Ցանձնաժողովն ուղղուած և մեր լրագրոյն մէջ հրատարակուած մի ուրիշ անգեկագիր եւ արդէն գտցանել կը տար այդ Հայաստանի գիւղին ամենատխուր կացութիւնն, երեան հանելով իրաց վիճակ մի, յորմէ անկարելի է չզգածուիլ ո՛ և է Հայ ։

(1) Իրողութիւնն այս է որ երկար ամիսներէ, և թերևս տարիներէ ի վեր Առաջնորդ չկայ ի Բաղէշ ։

տա.ք դու.ք» ։ Կը հաւատա՞.ք արդարութեան. բայց ձեր ներկայ և անցեալ պարտազանցութիւններն աչքի առջև բերելով, չէ՞.ք սոսկար Արդարութեան մեհ անուանէն։ Դու.ք.քէչ բայցառութեամբ, որ արդարներու հայը կ'ուտէ.ք, անարդարութեամբ կը փայլի.ք. քանի որ նոցա բարոյական, ազգային և տնտեսական վիճակին այնչափ քիչ կը դրուէ ձեր ուշը՝ կը հաւատա՞.ք բարոյականի. բայց դու.ք, պատուաւոր բացառութեամբ.ք, որ չատ անգամ անբարոյականութեան մասին աչկերանիր կլինա.ք հանել, դու.ք բարոյականի տարրական սկզբանց դէմ կը մեղանչէ.ք երբ ամչափ թերի կերպիւ կը վարէ.ք ձեր հովուական բարձր պաշտօնը։ Կը հաւատա՞.ք Ազգութեան. բայց ի՞նչ տեսակ հաւատ.ք է այն, որ անգործ կը կենայ, երբ ձեր աչաց ներքև Ազգին կենսական տարրե.քը կ'սպառին, չնորհիւ, մեծ մասամբ, ձեր անհոգութեան։ Ի՞նչի կըհաւատա.ք ուրեմն. ինչե՞ կը փնտռա.ք դու.ք։ Իւրա.քանչիւր օ.ք ի ձեռն, իւր սահմանին մէջ, չը՞գդար արդեօ.ք թէ մի օր ազգային զգացման Նեմէսիսը (1) կրնայ յառնել և հաշիւ պահանջել ձեր պարտազանցութեանց համար. չէ՞.ք տեսներ արդէն որ գեղ ամենէն ուժգին պաշտպանող գրիչներն անգամ այժմ ձեզ դէմ կը դառնան, քանի որ մօտէն ճանչցուցի այն տխրագին վիճակն՝ ուր կը կառավարէ.ք ձեր գլխաւոր գերերը։

(Շարունակելի.) ԲԻՒԶԱՆԴ.

ԼՈՒՐԵՐ
ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՀԱՅԵՐԷՆ

Մասիսի 2826 թուոյն մէջ հրատարակեցինք Տէր Տօնիկ Սիմէոնեան ազգասէր Հայկազին Ռումանիոյ Ծերակուտին անդամ ընտրուելն։ Այս անգամ եւս նոյնքան ուրախալի լուր մի կը հաղորդենք մեր ընթերցողաց՝ Ռումանիոյ ազգայնոց նկատմամբ։

Գեր. Խորէն Սրբազան Պուքրէշէն մեկնած ժամանակ՝ Ռումանիոյ արտաքին գործոց նախարարին առաջարկած էր Ռումանիոյ Հայոց երեւելիներուն մէկ մէկ չքանչան պարգեւել։ Վսեմ. Նախարարը սիրով ընդունեցաւ Արքեպիսկոպոսին ազգասիրական առաջարկութիւնն, և խոստացաւ որ նշանաբաշխութեանց ժամանակ առաջին պատեհիւ հետըզհետէ առաջարկուած Հայազգեաց չնորհուելին Ռումանական չքանչանքը. բայց ո՛չ միահաղոյն, քանզի ուրեմն չքանչան ընդունողաց թիւը սահմանափակ է, ուստի պէտք է և տեղ բացուի՝ որպէսզի նորերը կարենան յաջորդաբար ընդունիլ յասպետութիւն։

Նոր տարւոյն առթիւ վսեմ. Նախարարն սկսաւ գործադրել իւր խոստումը, և Գեր. Խորէն Սրբազանին առաջարկած ցուցակին մէջէն երեք նշանաւոր Հայազգիք ընդունեցան Ռումանիոյ Աստղ Ասպետութեան աստիճանն։ Առաջինը Պուքրէշի հին ազնիւ ցեղէ սերեալ քաջ ազայ մի է՝ Տէր Ալեքսանդր Սիմէոնեսքու, որ սիրելի է Բարձրապատիւ Իշխանին, և միշտ մուտ ունի պալատին մէջ տրուած իշխանական հանդէսներուն։

Երկրորդն է Ծերունի Տէր Թէոդորոս Սողոմոնեան Ռոմանցի հարուստ կալուածատէրն, որ նշանաւոր է իւր ազգասիրութեամբն ու եկեղեցասիրութեամբը. Սա ընկերակցութեամբ վսեմ. Տէր Տօնիկ Սիմէոնեանի 'ի հիմանց նորակերտած է Ռոմանի Հայկական չքեղ եկեղեցին, ինչպէս ուրիշ անգամ՝ յիշեցինք։

Երրորդն է, Տէր Գէորգ Բրունդուլ Ռոմանցի նշանաւոր կալուածատէրն, որ սերեալ է Սուչովայի Բրունդուլեանց տոհմէն, որ ազնուականութեան հրովարտակ ընդունած է յԱւստրիոյ, հանդերձ von կամ de (ֆոն կամ տը) մակդիրով. Սուչովայի Ազգ. Հողաբարձութեան քաղաքացի նախագահ Տէր Գաբրիէլ Ֆոն Բրունդուլ այս ազնիւ ցեղին նշանաւորագոյն ներկայացուցիչներէն մին է, և ամենուն պատկառելի է։ Տէր Գէորգ Նուրպալեան կրթութիւն ունեցող լեզուագէտ և ազգասէր Հայ մի է և չատ ազդեցութեան տէր է Ռոմանի Հայոց և օտարազգեաց վրայ. Նորա ամուսինը բարեկիրթ և լեզուագէտ Հայուհի մ'է, դուստր Տէր Թէոդորոս Սողոմոնեանի. Սոցա զաւակներն ազգասիրական զգացմամբ լցուած են, որոց մէջ կը փայլի մանաւորապէս Օրիորդ Իզաքաջուսուհին և լեզուագէտ, որ Գաղղիերէն, Անգլիերէն, Գերմաներէն և Ռումաներէն լեզուներով կը գրէ հաւասարապէս, և Ռումէն լրագիրներու մէջ իւր գեղեցիկ գրութիւնքը պատիւ կը բերեն Հայուհեաց ի Ռումանիա։

Ռումանիոյ Հայոց ժողովրդական լեզուին մէկ ճաշակը տալու համար մեր ընթերցողաց, կը հրատարակենք վերոյիշեալ Ասպետ Գէորգ Բրունդուլի մի նամակը, զոր գրած է առ Գեր. Խորէն Սրբազան։

Ռոման 5 փետր. 1881

Խոնարհութեամբ ու չատ սիրով կը համբուրեմ զօրհնած ձեռքերդ, Հա՛յր Սրբազան, Արքեպիսկոպոս Նարպէյեան։

Հա՛յր Սրբազան, չատ չնորհակալ եմ որ դուք զՁեր օրհնութիւնը տուեր էք, և չէք մոռցեր զՁեր խոնարհ բարեկամը որ յամենայն ժամանակի զՁեզ կը յիշէ։ Կը խնդրեմ հաւատաք որ դուք իմ սրտիս մէջ անմոռանալի էք. նոյնպէս Ապոչա Թոմիրայը (Թէոդորոս) և Ապոչա Տօնիկը, չէ միայն իմ տանս մէջ, բայց ամեն օջախս (տուն) չատ անգամ զՁեր անունը կը յիշենք, մանաւանդ՝ զՁեր գործերը, Հա՛յր Սրբազան։ Գալով այս երկիրը զՀայ ազգին բաէխթիծը ազդեցութիւնը, պատիւը դուք բարձրացուցիք ա՛յնչափ վեր որ այսօր Հայ ազգը մեծ պարծանք ունեցիլ է և կը խնդայ. օրինակ որ՝ Բաէնս Բասօլ Ապոչա Թոմիրային և ինծի զնչան Էնոսար դը Ռոմանի տըւաւ։ Եւ այս պարծանքը, Հա՛յր Սրբազան, միայն Ձեզի մենք չնորհակալ կուգանք։

Հոյ ազգի անունը որ այս երկրի մէջ ուժը դար մուժը եղաւ, դուք վեր վերուցիլ էք և լուսացուցիլ էք։ Բայց, Հա՛յր Սրբազան, չի մոռնէք որ ամենքը չեն գիտեր պաչաելու զՁեր գործքերը։ Պատճառը որ ֆօրմա-բի (ուսումն) չունին, և այս պատճառին չունին ազգասէրութիւն, մինչև ի գայ ժամանակը որ եկող սերունդը լուսաւորվի։

Հա՛յր Սրբազան, Ձեր փառաւոր Գաղղիերէն քարոզը որ տուիլ էք Պուքրէշի եկեղեցին երբ հոն եղիլ է Ներկոյ Բաէնս Բասօլ և բոլոր մինիսթըրները (նախարարք) և բոլոր դեսպաններն ու բօս տիբլոմաթիքը, Ձեր այն քարոզը, կ'սեմ, մնացիլ է անմոռանալի, չէ միայն Ձեր բարեկամներուն սրտին մէջ, չէ միայն Հայազգի սրտերուն մէջ, բայց համայն Ռումէններուն։ Այնչափ որ՝ մէկ Ռումէն մը որ մեծ ուսմունք ու անուն ունի՝ ասեց ինծի թէ՝ Ձեր Սրբազնութեան Պուքրէշի քարոզը տասը անգամ կարդացիլ է Բրէստա Պաչտօնական լրագրին մէջ և չի կշտացիլ։ Նա պատասխանեց ինծի թէ «Ռումէնները խըմէթ-ըր բաղդաւոր պիտոյին (պիտի ըլլային) թէ որ ունենային Խորէն Արքեպիսկոպոսի պէս մէկ Բաէլա (Առաջնորդ)։»

Նոյնպէս միշտ կը յիշեմ որ եւ Ռոմանէն ընտր տէլէկէ (պատուիրակ) Ձեզ հետ գնացիլ ինք Եաչը և ինչ մեծ պատիւներ որ Ռումէնները Ձեզ տուիլ ին (ըրեր են) Թիրկու—Ֆրումոս և Եաշը կարային մէջ (կայարանը) բոլոր քաղքին օֆօրիթէն (պաշտօնականք) եկած, և մանաւանդ՝ Ձեր հայերէն ու Գաղղիերէն քարոզները յիկեղեցին և այն փառաբանութեան Ձեր երգը «Տէ՛ր, կեցո՛ զՀայաստան» զոր վերջէն երգիլ ին վօքալ մուզիքով (ձայնական երաժշտութեամբ) քոնսէրվաթուարի վարպետները այնչափ սրտաշարժ որ ամենքս լացիլ ինք, ու Ռումէնները չատ ոգանչացիլ ին . . .

Այս բուէչ (բոլոր) հանդէսներն ու գործերը անմոռանալի մնացիլ ին իմ սրտին մէջ. և կու խնդրեմ զԱստուած որ զՁեր թանկագին կեանքը և զխելը երկննայ որ կարնամ զՁեզ մեծ կարօտով նորէն տեսնելու արժանի ըլլալ։ Մինչև այն ժամանակի կու մնամ

Ձեր Սրբազնութեան բարեկամը և որդին
Գ. ԲՐՈՒՆԴՈՒԼ.

Մեր ընթերցողք Ռումանիոյ Հայոց արդի լեզուին այս ճաշակն առնելէն յետոյ, կարեւոր կըհամարինք օրինակել և յետագայ տխուր տողն այն նամակէն զոր վսեմ. Տօնիկ Սիմէոնեան գրած է առ Գեր. Խորէն Սրբազան. "թէ որ ինչ մը սխալութիւններ գտնուք իմ Հայէ գրին մէջ՝ թողութիւն անիք, ու գիտնաք որ Ռումանիոյ ազդ, Հայերը ոչ տանըտարը՝ չի գիտեր գիտնան։" — Ի՜նչ ցաւալի ապագայ Հայութեան և Հայ լեզուի և ոգւոյ 'ի Ռումանիա . . .

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆԷ

(«ՈՒՂՆԻՈՐ»Ի ՈՒՂՆԻՈՐՈՒԹԻՒՆՆ
Ի ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՍ)

Կարին 14/26 փետր. 1881

Ազնիւ Մասիս

Պատուական լրագրոյդ 2787 թըւոյն մէջ հրատարակեալ ՎՐԷՑ ստորագրութեամբ Կարնեցի մի նամակ կարդացի այս անգամ այն Մասիսի ծրարներուն մէջ, զորս ինձ յանձնեց Ձեր Կարնոյ գործակալութիւնն, երբ իմ սովորական պտոյտներէն կը վերադառնայի, յորում ազնիւ Նամակագիրըն փափկութեամբ կը յանդիմանէ իմ բազմաժամանակեայ լռութիւնը, և առաւել քան որ արժանին էր գնահատելով իմ թղթակցութիւնքն, կը յորդորէ զիս որ գրեմ ինչ ինչ խնդիրներու վրայ, զորս մի առ մի կը թուէ։ Իւր իմ նկատողութեան ներկայացուցած խնդիրներն յիրաւի մեծ ուշադրութեան արժանի են. սակայն դժբաղդաբար յայտ թէ' իրենց այն առտնուան կարեւորութեննէն զրկուած են, և թէ' ժամանակ է լռելոյ։ Սակայն որպէս զի փոքր 'ի շատէ գոհացընեմ իմ անծանօթ այլ համակիր բարեկամ Պ. Վրոյրի փափաքներն, և կատարեմ իմ առ Ձեզ և առ Ազնիւ ընթերցողդ ունեցած պարտականութիւններս, ներկայիս համիրճ ծանօթութիւն մի պիտի տամ Ձեզ իմ վերջին ուղեւորութեանս վրայ, և ասա նըկարագրեմ քիչ մ'ալ Կարնոյ ոչ–ազգային և ազգային այն փոփոխութիւններն, որք տեղի ունեցած են իմ վերջին թըղթակցութենէն ասդին։

Սեպտեմբեր ամսոյ վերջերն էր, երբ բաժնուեցայ Կարինէն և իմ քայլերն ուղղեցի 'ի Բղի, ուր հետաքրքիր էի գիտել հաչակաւոր Պէյերու ընթացքն, մեր ազգայնոց վիճակն և Միացեալ Ընկերութեան այդ կողմերու գործունէութեան աստիճանն։ Անմտանդ հասայ անդ, և մի քանի օր նուիրեցի չրջադայել և քննելու այն գիւղերու ազգայնոց վիճակն՝ որ Պէյերու բնակակից լին, և տեսայ որ Պէյերը խիստ հանճարեղ և Մաքիավէլեան դպրոցի մի անուչ.ու քննութենէն վկայագիր ստացած համբակներ կը նմանէին։ Իրենց սիրտերն ու կիրքերն եթէ փոփոխութիւն մը կրած էին, այն էր որ իրենց չուրջն և մէջերը գտնուած ազգայնոց համար զգացած տակըութիւննին առտիճան մ'եւս աւելցած էին, բայց որովհետեւ սոսցած դասերնին էր զարնել այլ միայն 'ի մթան, արտաքուստ խիստ բարի և իրուանց նախանձախնդիր կ'երեւային, և մեր խեղճ ու ողորմելի ազգայինք կը կարծէին թէ Պէյերն փոխուած են և թէ նոցա չահասիրութիւնք՝ եթէ ոչ անցած՝ գէթ ի հարկէ խիստ նուազելու վրայ են հետզհետէ, այլ ուչադիր աչք գիտէին և գիտեն թէ վտանգն առաւել մեծցած էր. հետեւապէս և հոկողութիւնք կրկնապատկուելու էին։ Սակայն ո՞վ պիտի հսկէր, ո՞վ պիտի հոգ տար այդ մոլորեալ և դայլերէ չրջապատեալ Հօտն. Բղի Առաջնորդ չունէր. Բղիի մեր ազգայինք Սահմանադրութեան անուննն միայն սադ է լսած էին. գիւղաքաղաքին ազգեցիկ և կարողներն երկու դասի կը բաժնուէին. Ա. դասն աղիկոր և բարի, երկրորդը զօրաւոր և չար։ Ի՜նչ տխուր ներդաչնակութիւն։ Երկու դասին մէջ ալ ա՛յն աստիճան խոր անտարբերութիւն մը կը տիրէ որ անհնար է առանց ցաւման նկարագրել. եթէ այս վերջին անգամ՝ քանի մը պատուական բացառութիւններու միջոցաւ՝ Միացեալ Ընկերութեանց հետ կնքուած և կատարուած դպրոցի պայմանագիրն ալ չըլլար, անկարելի էր փոքրիկ մխիթարութեամբ մը յիչել այս գիւղաքաղաքի անունն, որ այժմ իւր Առաջնորդ Գեր. Հ. Օրմանեանի չնորհիւ իւր Փ. Առաջնորդն ունեցաւ, Ներսէս վարդապետ Խաչախանեան, վարդապետ մը՝ զոր մօտէն չեմ ճանչնար, այլ որովհետեւ այնպէս կը հաւատամ թէ Հ. Օրմանեան իւր ճարտարապետութեան գործաւորներն չընտրեր այն կարգէն, որ իւր չինել ուզածներն քանդեն, կը յուսամ թէ Բղի մի լաւ Առաջնորդ ունեցաւ, և այլ եւս հարկ է որ արթնան այն խոր թմրութենէն որ ամեն ազգասիրի արտասուքն կը չարժէ։ Իսկ Միացեալ Ընկերութեան այս գաւառակի մէջ ունեցած գործունէութեան աստիճանն գոհութեան արժանի է. բաց ի այն սխալէն զոր կարծեմ Ընկերութեան վարչութիւնն զգացած է արդէն, փոխանակ այլ յարմար և կարօտ գիւղերու՝ Խուփսի մէջ բանալով իւր վարժարանն, սակայն այս այնպիսի մի սխալ է զոր դարմանել ո՛չ մեծ ծախուց և ո՛չ չատ ժամանակի գործ է, այլ գործէ մը և Միացեալ Ընկերութեանց գործոցն պէս ծանր գործէ մը անբաժան եղած այսպիսի սխալներն ոչինչ նշանակութեան են արժանի։ Եւ ես յոյս մեծ ունիմ թէ հետզհետէ՝ ինչպէս ամենուրեք՝ նոյնպէս և ի Բղի Միացեալ Ընկերութիւնն պիտի ուղղէ իւր սխալներն և իւր նպատակին առաւելապէս մերձենալով, առաւելագոյն և մեծ իրաւունքներ պիտի ստանայ համայն ազգին յօժարափոյթ օժանդակութեան և երախտագիտութեան վրայ։ Ուրիչ յարմար պատեհի թողլով այս գաւառակի վրայ իմ ունեցած ուրիշ ոչ նուազ կարեւոր տեսութիւններս գրել, կ'անցնիմ Դերջան, ուր հասայ Բղիէն մեկնելէս քանի մ'օր յետոյ։

Դերջան 133 Հայաբնակ և Տաճկաբնակ գիւղերէ բաղկացեալ գաւառիկ մ'է 24.000 բնակչօք, յորոց 6000ը Հայ է. հարստութեան, կրթութեան, արդիւնաւորութեան, և թող ներուի ինձ ըսել, մարդկութեան նախրն եղած առարածներու ամբոխ մը կը ներկայացնէ քեզ Դերջանի Հայ ժողովուրդն։ Բռնութիւն, հարստահարութիւն, աղքատութիւն և ագիտութիւն՝ կարծես Աստուծոյ պատկերն փոխեր՝ գիմամակուրեր են, ոչ ազգային, ոչ մարդկային և ոչ բնաւ մի բարի զգացում կը գտնես սոցա մէջ։ Գիւղերու տանուտերք կամ Քէհեայք վերջին ծայր չահամոլ անպիտան և վնասակար կենդանիներ, որ իրենց մի փոքրի չահուն համար 10 ազգաց երկրագործի տունն քանդելու չեն խղճեր բնաւ, և որ ոչ նուազ ցաւալին է, իրարու մէջ ընկերութիւն կամ դաչնակցութիւն մ'ունին ի վնաս ռամկին, և ամեն կարգի տառապանաց մէջ անտերունչ ժողովրդեան ծանրագոյն պատուհաս մը դարձած են։

Պարիսպքարանէն զրկուած Առաջնորդ մը կայ ասա, Հ. Իգնատիոս վարդապետ Շիշէճեան, որոյ փարձառութիւնն եթէ եռանդեանն հաւասարէր, ինչպէս կրցի դատել իւր գործերէն, կատարեալ պարգև և մխիթարութիւն պիտի լինէր Դերջանու ժողովրդեան. այլ այսու ամենայնիւ Շիշէճեան, այս գաւառակին անձնազոհ և քաջ հովիւն է, մի բարի վարդապետ՝ որ կ'առաջնորդէ իւր Հօտին առանց սատակի, առանց խրուանց և չատ անգամ առանց հացի։

Զեղծմանց և հարստահարութեանց համար փոխ կառավարչին, և ազգային անկարգութեանց համար յիչեալ տանուտերաց հետ ամեն օր կռիւի մէջ է, և զարմանալի անձնուրացութեամբ կը մղէ ամեն օր իւր այս անհաւասար պայքարն, զի ամեն տարերք իրեն դէմ կը մարտնչին։

Փոխ կառավարիչն որ Կարնոյ մէջ իւր հզօր և ազդեցիկ պաչտպաններն ունի, կը վհատեցնէ սուէպ զՀ. Շիշէճեան, բայց Դերջանի այս աննման Առաջնորդն վհատելու մարդ չէ. կը խօսի, կը վիճէ, կը գոչէ, կը գրէ, կը հեռագրէ, վերջապէս ձանձրոյթ կամ հոգնութիւն անծանօթ են այս մարդուն, և Սրբազան Պատրիարք հօր այս ընտրութիւնը խորին երախտագիտութեան արժանի է, մանաւանդ՝ քանի որ յամառութեամբ կը մերժէ այս Հովուին ամենօրեայ հրաժարականները։ Մի փոքր օրինակ այս Առաջնորդի գործերէն՝ բաւական պիտի ըլլայ կարծեմ իւր արթնութեան և ազգասիրութեան համար հզօր ապացոյց մը համարուիլ։

Հայաստանի ամեն կողմերը տիրող սովորութիւն եղած է, որ աղջիկները խիստ մեծցնելի կը վաճառուին փեսայից, (քանզի ուչադրութեան արժանի է որ մեր օրհնեալ երկրի կլիմայն էգ ծննդեան համար խիստ աղահ է, և միշտ աղջկանց թիւը մանչերու անբաւական է ամենուրեք, ինչպէս վերջին վիճակագիրք պայծառապէս կ'ապացուցանեն)։ Մեծ և չափազանց տուրք մը կը պահանջէ աղջկան տէրն, և ուրեք ուրեք աղջկանց հայրեր իրենց հարստութեան կամ բաղդի մեծագոյն մասը կը համարին իրենց աղջիկները։ Սիրահարութիւն, յորդոր և համոզում բնաւ չեն կրնար ամոքել աղջկանց հայրերու կարծր սրտերը. Պաշլըխ կամ պաշլըխ ի՛նչ և ո՛րչափ որ սակարկուած է հարսնախօսութեան օրն, անպատճառ վճարուելու է որ փեսայն իւր խօսեցեալին հետ ամուսնանայ։ Եւ որովհետեւ բնական է որ ամեն բռնութիւն իւր տխուր հետեւանքն ունենայ, անոնք որ չեն կրնար վճարել իրենց մեծագին պաչլըխներն, մինչև 30 տարեկան անամուսին կը մնան, և յորմէ կը հետեւին աւեւանք, կրօնափոխութիւնք, յաճախ անձնասպանութիւնք։ Եւ Խորին և ծանր ուչադրութեան արժանի մի խնդիր ամեն Հայու, մանաւանդ Կեդր. Վարչութեան՝ որոյ այս մասին տարիներ յառաջ տուած կոնդակն և հրամանները մագի չափ ազդեցութիւն մ'ըրած չունին։ Ինչ որ է, ուրիչ անգամ այս առթիւ։

Դերջանի մէջ եւս այս Պաշլըխի եւ բեռէն հարիւրաւոր հարսնախօսութիւնք կան եղեր, Հ. Իգնատիոս քանիցս կը յայտարարէ, կը քարոզէ, կը խօսի, և դժբաղդաբար ամուլ կը մնան իւր բոլոր ճիգերը, վասն զի այն տանուտերք՝ զորս յիչեցի, կ'ոգորին ընդդէմ քաջ Առաջնորդին, և կ'ոչնչացնեն նորա ճգանց արդիւնքն, այնու պատճառաւ, որ գիւղի մը մէջ կատարուած հարսնախօսութիւն մը, Քէհեային ներկայութեամբ և միջնորդութեամբ կը կատարուի, և Քէհեայն ալ իւր բաժինն ունի։ Հ. Իգնատիոս որոշեց պժուարաւ կը վըհատի, այս անգամ ուրիչ մի բան կը խորհի, կ'ելլէ չրջիլ ամեն գիւղ և Առաջնորդական ծրի պաշտ կը հրատարակէ, և մի չաբթուան մէջ քառասուն խօսեցեալց ամուսնութիւնը կը նուիրագործէ իւր իսկ մասնակցութեամբ։ Այս զարմանալի և նոր օրինակ դէպքը՝ այն աստիճան խոր տպաւորութիւն կը գործէ Դերջանի Հայ և Թուրք բնակչաց վրայ, որ Դերջանի Դատին եւս մաւնեւորիկ ձեռքով կը հրատարակէ թէ ինք ալ ծրի պսակի հրաման տալու պատրաստ է, և Հ. Իգնատիոսի պատճառաւ խել մ'ալ Թուրք խօսեցեալներ կը պսակուին։ Ի մօյն տուեց պահնայն կ'ըսէ Լատին առածն. Ահա Դերջանի աննման առաջնորդի գործերէն մին, զոր գեղջուկներու պատմութենէն քաղեցի։ Խիստ փափաքելի էր ինձ տեսնել այն Հ. Իգնատիոսն, այլ անհնար եղաւ. ո՛ր գիւղ որ հետեւեցայ իրեն՝ զինքն անտի մեկնած գտնելով, իմ առ այն չնորհակալութեան պարտքն միտուրեցի հրապարակաւ կատարել, որպէս թարգմանը Ձեր ազգանուէր թերթը լինելն ինձ մեծ պատիւ կը համարիմ։

Մեկնելով Դերջանէն հասայ ի Բաբերդ քաղաք առ Ճորոխ գետով, դուռն Խաղտեաց. 10.000 Թուրք բնակչաց մէջ կը գտնուին 5000 Հայեր, քաղաքին մէջ և նոյնչափ չրջակայ 27 Հայաբնակ գիւղօրէից մէջ. Հարստութեան, ազդեցութեան և զգացման մէջ բաւական յառաջադիմեալ ազգայինք են այս գաւառի բնակիչք. Բաղաքի ազգայինք այլ և այլ արհեստներով և վաճառականութեամբ կ'զբաղին, և սոցա ընդ Թուրք հայրենակցաց կենակցութեան անցեալն անհամեմատելի կերպով ողբալի լինելով ներկայէն, մի ծանր և անհանդուրժելի սարկական ոգի կը տիրէ ամենուն վրայ, մի քանի բանաւոր հարուստ Թուրքեր տակաւին խոլաս անմասն քաղաքակրթութեան փրկարար ազդեցութեանց, երբեմն երբեմն անցեալոյն տխուր և դառն յիչատակին կը ջանան արթնցունել Հայ սրտերու մէջ։ Երկու պատանեկայ բանտարկութեան դէպքն զոր հրատարակած էիք Ձեր թերթին մէջ, կ'ապացուցանէ այս նորանոր վկայութիւններով ընթերցողաց սիրտն ճմլելու անպաքելի և դառն հարկըն։ Իսկ չըրջակայ գիւղօրէից մէջ Աւերակ Քիլիսէ և Ս. Թորոս Թուրք հայրենակիցք և Պէյերն, թէ՛ տէրութեան չահուց ցեց, և թէ՛ մեր Ազգայնոց ծանր պատուհաս մ'եղած են։ Որչա՛փ զարմանալի է որ Բլուր գիւղի Շէյխ Պէյ անուն անձն, որ ամեն տարի ամիսներով Կարին կը թափառի, կը պատժեն, կա՛մ տէրութեան եկամտից խարդախութեան, և կա՛մ այս կամ այն գիւղէն Հայազգի մ'առեւանգելուն, կա՛մ Հայ մը գանակոծած, Հայու մը հողն և ինչքը յափչտակած լինելու ամբաստանութեամբ, այդ սարսափելի անձը, կ'ասեմ, այն գաւառին վարչական ժողովոյն յանդամութիւն ընտրուած և կոչուած է եղեր. Բաբերդի կառավարիչն է հռչակաւոր Թուրք Խոմալը փաչայի եղբօրորդի Նուսուֆի փաչա, որ երկու

(1) Վրէժխնդրութիւն։

տարի առաջ Պոլսակոփ կառավարիչն էր. Արդարութեան առենի նախագահն է՝ Կարնեցի Օսման Էֆէնտի անուն կարող այլ ոչ անրասիր պաշտօնեայ մը, և հասարակաց գառափարի օգնականն ընիկ Բաբերդցի Փիլիպպոս էֆ. անուն Հայ մը, որոյ իւր պաշտօնին մէջ ունեցած յաջողութիւնը լինել կը թուի՝ դոզդոջուն եղէգի պէս խոնարհիլ և տեղի տալ ինչպէս մրրկին՝ նոյնպէս և զեփիւռին առջև: Այս քաղաքի ազգայնոց կրթական վիճակը վերջերս փոքր ինչ կերպարանափոխ եղած է, այցելեցի վարժարանները՝ որք Յ. Խանճեան էֆէնտի անուն Պոլսեցի մի երիտասարդի յանձնըւած են, որ գիտէ հին վարժապետական յորդանօք վարուիլ ամեն աշակերտներուն հետ, և իւր այդ վարմունքը իւր պաշտօնին պարտաւորութեան մի մասն համարիլ: Այսու ամենայնիւ, Քըղիի, Դերջանի քաղաքամասի Բաբերդի ազգայինք փոքր ի շատէ մխիթարական ապագայ մի կը խոստանան.

(Մնացեալը յաջորդ Բանով.)

ՌՍՂԵԽՈՐ.

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Ի ՓՈՔՐ ՀԱՅՈՑ

Նորոնկոյէն փետր. 5 թուով մեզ գրուած նամակէ մի կը քաղեմք հետևեալ հատուածները.

Ասած էինք մեր նախորդ տեղեկագրի մէջ թէ մեզ անհասկանալի է այն գիտաւորութիւնը զոր ունին զաւառական պաշտօնատարք ամանք, ի մասին երկրին մէջ գործուած անկարգութիւններն ու եղեռներն ուրանալու: Ո՛չ նուազ ցաւալի է մեզ տեսնել նաև որ Թուրք լրագրութիւնն ալ, որ ըլլըբաղան կոչումն է մեր Օգոստափառ վեհապետին բարի կամաց քարոզ հանդիսանալ, յուէտ համակարծիք այս կարգ ի պաշտօնատարաց, կը ճգնի ծածկել իրողութիւններն կամ առ նուազն տարբեր գոյներու տակ ներկայացունել զայնս:

Այսպէ՛ս, եղաւ ժամանակ՝ ուր մի Թուրք լրագիր հերքեց Շամլեանի սպանման լուրը:

Բայց մեռաւ Շամլեան:

Եղաւ ժամանակ՝ ուր նահանգիս վեհմ կուսակալն, անշուշտ տեղական կառավարչի պաշտօնագրին յենած՝ հերքեց Զէնկէլ Պօղաղի մէջ կատարուած աւազակութիւնքն ու ճոխ կաշառանի մը կողոպտումը:

Բայց կողոպտուեցաւ այն կարաւանը:

Ես չգիտեմ թէ նոյնը պիտի հանդիպի՞ և այն քամենեցուցիչ եղելութեան զոր կը պատմեմ վարը:

Ինձ չէ փոյթ՝ որ հերքեն և զայս:

Սակայն երկիրը կը դառնայ, ասաց Գալիլէոս:

Փորձե՛նք ապա նկարել այն փայլուգութիւնն որ պատահեցաւ ներկայ տարւոյս Յուն. 30 ուրբաթ օրը:

Գեղեցիկ և արևափայլ օր մ՚էր այն, մարդիկ համայն խինդ սպդինները կ՚երթային: Քաղաքիս պահապան զինուորական խումբն իւր հրամանատարաց. զօրավարի նաշխարհակի և մէկ երկու Բրիտանեայ (*) աղաներու հետ կը զուարճանայր իւրեան ախոռնքը:

15 տարեկան մի Յոյն պատանի որ սպասաւոր էր մի Հայ գերդաստանի մօտ, կ՚երթայր իւր տիրոջ այգին:

Զուարճացող խումբին անդամներէն ոմանք զայն ներս կ՚առնուն, կ՚զգլխեն բաղասային ջրով և ի՛ներկայութեան ամբողջ խմբին կաքաւել կուտան նմա մինչև ժամը 11:

Երեկոյին թահսին պէյ (զայմագամն զօրաց) կամ ըստ ոմանց հազարապետն կը պատուիրէ զօրաց առնուլ պատանին և զայն քաղաքը տանիլ:

Ժամը 11 1/2ին Մէյտանի հրապարակին վերայ, հին Մէնգիլհանէի առջև՝ ուր այժմ զինուորք կը բնակին. Հայ և Թուրք տեղացիք քամենելով ականատես կը լինին մի անսանելի բռբբտրութեան:

Պատանին աղաղակի առւն կը քըշէր իւր աւանակն, երբ մի քանի զինուորք, որք յանձնուած էր մանկան խնամակալութիւնը, յանկարծ կը խլեն զայն, և Մէնգիլհանէէն ներս կ՚առնեն բռնի:

Մեր գրիչը կը չի կնի գրել և մեր աչքեր կը նողկան թափանցել այդ պիղծ վարագոյրը: Գայժ կը հանի իւր տիրոջ՝ Սէֆէրեան Մ. Ցարութեան աղայի. որ ընկերակցութեամբ Թուրք և Հայ բարեկամաց՝ ինչպատ կը մանէ Մէնգիլհանէն, կը խուզարկէ ամեն կողմ, բայց մէկը չգտներ:

Ցայնժամ Մէնգիլհանէի խաղը գտնուած տխուրին դուռը ձեռք կուռնէ, և երբ կը տեսնէ որ ներսէն գոցուած է, կը զօրանան յայնժամ իւր կասկածներ, և կ՚օկնի ուժգին հարուածներ տալ դրան:

Մի քանի վայրկեան յետոյ մի զինուոր կը բանայ ներսէն դուռը և միջա արգել կը լինի Սէֆէրեան էֆէնտիի, որ կ՚ուզէ ներս մտնել, «հոս մարդ չի կայ, չեմ թողուր որ ներս մտնես» ասելով: Պատանին ներսէն աղաղակէք կ՚աղաղակէ հեծեծանօք: Ներս կը վազեն յայնժամ և կը գտնեն զայն կիսամեռ և նուաղեալ. . . . Գրասանի մը վըրայ դրած ի տուն կը փոխադրեն զինք:

Հետևեալ առաւօտ մեծ յուզում կ՚ելնէ Քրիստոնեայ և Թուրք ժողովրդեան մէջ, ո՛ք միահամուռ յանցաւորաց պատժուիլը կը խնդրեն:

Ապրի՜ն այն բարի իսլամներն, որք մի քանի պաշտօնատարներէ աւելի լաւ ըմբռնած են Օսմանեան հայրենասիրութիւնն:

Մինչև այսօր գործը գետն կերպարան մ՚առած չէ: Յուսամք որ տեղական իշխանութիւնք, այն նորանոր հրահանգաց համեմատ, որք կ՚ասեն թէ եկած են կեդրոնական կառավարութենէն, աւելի փայլ կը ցուցնեն այս գործին մէջ:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ
Ազգ. Տնտեսական Տեսչութեան

—o—

Հիւսարու [illegible] մնտուկին եւ լիմաց հաշուեցոյցն՝ որ կ՚սկսի 1880 յունվար 1է և կը յանգի ցվերջ դեկտեմբերի նոյն տարւոյ, ըստ օրինի Տնտեսական Տեսչութեան ներկայացուած և անոր պարունակութիւնը ստուգմանց հետ բաղդատուելէ յետոյ՝ յար և նման ինքեան մէկ օրինակը եկեղեցւոյ բակին ՚ի տես թաղեցւոց կախուած է:

Տնտեսական Տեսչութիւնն՝ այսու պաշտօնական ծանուցմամբ հրաւէր կը կարդայ պատուարժան թաղեցւոց, որ իրենց թաղի վերաբերեալ հաշուեցոյցին վրայ որ և է բողոք կամ դիտողութիւն եթէ ունին, թուականէս մինչև 21 օր գրաւոր կերպիւ ներկայացնեն Տընտեսական տեսչութեան, որ այնուհետև պիտի կատարէ հաշուոյ մանրամասն քննութիւնը:

Սոյն պայմանաժամին լրանալէն յետոյ, որ և է բողոք կամ դիտողութիւն անլսելի պիտի մնայ:

Կ. Պօլիս (Կնք)
25 փետր. 1881

ԼՕԴ

Ներկայ 1881 տարիէն սկսեալ Զմիւռնիոյ Աւետեան Մամլոյ գործակալութիւնը Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց Ցնորէն ժողովը սատանձնած ըլլալով, թէ՛ Ցաճկաստանի և թէ՛ օտար երկիրներու բաժանորդք կը հրաւիրուին այս առթիւ իրենց յարաբերութիւնքն հաստատել Աւետեան Մամլոյ Նոր Գործակալութեան հետ, ի Կ. Պօլիս, Ղալաթիա Կէօչէ-Օղլու խան թիւ 13 գրասենեակը:

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ
Հասարակաց առողջութեան օգտին համար

—o—

ՄԵԾ ԴԵՂԱԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԵՒ
ԴԵՂԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ ԱՐԵՒԱՆՇԱՆ
Վ. ԾԱՆՆԻ
Սէնթոգու Հարաշբուն Կարջիի Թիւ 1, 2.

Սոյն հռչակաւոր հաստատութիւնն հիմնեալ 1867ին իւր հանճարեղ տիրոջմէն, միշտ զոհ ըրած է Կ. Պօլսոյ պատուարժան հասարակութիւնը՝ թէ՛ իւր դեղօրէից լաւութեամբն ու անխարդախ մաքրութեամբն, և թէ՛ դեղագրոց խընամով և ուշադրութեամբ շինուելովը, թէ՛ գիներուն չափաւորութեամբն, որ այս հաստատութեան յատկանիշն եղած է, և թէ՛ վերջապէս իւր պաշտօնէից բարեբարոյութեամբն և յարգական վարմունքովը իւր բազմաթիւ յաճախորդաց հետ:

Սոյն հաստատութիւնը նշանաւոր եղած է թէ՛ մեծ և թէ՛ փոքր քանակութեամբ վաճառուած հետևեալ նիւթոց մասին քիմիական և դեղագործական բաղադրութիւնք, դեղօրայք և վիրաբուժական գործիք, քառսունէ շինուած նիւթեր, լուսանկարչական նիւթեր, քիմիական գործիք, զուտ Սօլֆաթօ, գինիներ, առողջահասութիւնք, ամեն ժամու համար արուեստական սառույց: Վաճառատունը կարող է նաև ամեն պարագաներու մէջ հիւանդանոցներու, վարժարանաց և կառավարութեան իսկ պէտք եղած դեղագործական նիւթերը մատակարարել, խիստ չահաւոր կերպիւ իւր յաճախորդաց համար, զուրս զըրկել և բերել տալ, յանձնարարութիւններ ընդունիլ:

Պ. Ծաննի Բերայի մէջ ալ դեղարան մը հիմնած է 1852ին որ այժմ իր որդւոյն Յոքթոր Ժ. Ծաննի վկայեալ դեղագործին յանձնած է գործարան մ՚ունի քիմիական վերլուծութեան համար, Բուսճուգի մէջ ալ դեղավաճառանոց:

Ադրիանուպոլսոյ մէջ կաղային (կագեօղ) ըմպելեաց գործատուն, գարեջուրի մթերանոց, գործակալութիւն ամեն տեսակ դեղօրէից և այլ նիւթոց:

Գիները խիստ չափաւոր:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ստորագրեալքս Գոհնէ Եղբարց հետ ընկերութեամբ Ղալաթիոյ Սանտըգճըլար փողոցը թիւ 130 գործատունն հաստատելնուս ՚ի վեր՝ արժանապէս քաջալերուեցանք պատուարժան յաճախորդաց բազմութենէն: Ամեն ոք լաւ գըտնահատեց մեր գործարանէն ելած ծխախոտոյն ընտրութիւնը, ճաշակը և գիներուն չափաւորութիւնը տեսակներուն համեմատութեամբ. ուստի և մեզ հարկ եղաւ, աւելի ընդարձակ ասպարէզ մը տալ մեր գործառնութեանց:

Եւ նախ՝ մեր գործարանն ու վաճառատունը փոխադրեցինք առաջնոյն դիմացը 109 թիւ շէնքին մէջ, որ իւր անհամեմատ ընդարձակութեամբը խիստ յարմարութիւն ունի թէ մայրաքաղաքիս թէ գաւառներէն և թէ օտար երկիրներէ եկած բազմաթիւ հրամաններուն յոյժ գոհացուցիչ կերպիւ և փութով կատարելու.

Երկրորդ՝ ծխախոտոյ բերքն արտադրող ամեն կողմ և մանաւանդ յենիճէէ յատուկ գործակալներ կարգելով սկսած ենք մասնաւոր խընամօք պատրաստել տալ բերքը և ահա այս խնամոց և զոհողութեանց շնորհիւն է որ այսօր ամենընտիր և հոտաւէտ ծխախոտներ կարող ենք մատակարարել նաև 150նոց, 200նոց, և 300նոց և աւելի բարձր գիներով ըստ տեսակին:

Այսուհետև ոչ ոք պիտի վարանի իւր ճաշակին յարմար ընտիր ծխախոտ գտնելու մասին, բաւական է դիմել մեր վերոյիշեալ գործատունն ՚ի Ղալաթիա Սանտըգճըլար փողոց թիւ 109, և կամ ամեն ծխավաճառներէ խնդրել մեր գործարանէն ելած ապրանքներէն:

Ծան. Օտար երկիրներէ ապրանք ուզողները կըմտնակցին այն մենաշնորհին, զոր ունիմք կայսերական կառավարութենէն, որ է պանդօկի տուրքէն ազատ ըլլալ, որով 0/0ին 20 չահ կունենան:

Վաճառատուներն են.

Ղալաթիա Սանտըգճըլար թիւ 109

Զընտան գաբու Ջէօմլէկ-

ճիլէր	„	29
Էմին-Էօնիւ	„	56

ՑԷՄԻՐՋԱՓՈՒԼԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԻԼԱՆ

Պօղ բէնկլու Բուսիա ապասը. մէթրօ 150,000. պէհէր մէթրօսը 23 ղրուշ 9 բարա.

Բումէլի իմալի քիլիմ. ատէտ 20,000, պէհէր ատէտի 27 ղրուշ.

Հարպիէ էլպիսէ անպարընա մահֆուզ պուլընան նումունէլէրի. նէ վէ չուրուլթի մուզայէտէյէ վէ [illegible] թէվֆիգան մուպայեա օլընաճագ պուլունդ մուզագաալ 2 գալէմ էշեա սիմ մէճիտիէ 19 ղրուշ հիսապը իլէ ֆիաթի մուրագգամալէրի իլէ թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլուպ, մարթը րումինին իքինճի բազար էրթէսի կիւնիւնէ գատար պէհէր կիւն միւնագասալէրի պիլ իճրա նէզմի մէզքիւրտէն գարարը գաթիլէրի վիրիլէճէկլէրտէն, թէնզիլի ֆիաթլէ իթասընա թալիպ օլանլարըն վէ իւչիւնճիւ սալը կիւնիւ 0/0 5 թէնզիլինէ բաղլըպ պուլընանլարըն հարպիէ նէզարէթի լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի.
25 Շուպաթ 96 2

Լիրայի Օսմանիյէ եւզ ղրուշ հիսապը իլէ.

Պէքսիմէտ, գըյէ 575000, պէհէր գըյէ փարա 100.

Վարնա պուղտայընտան օլմագ իւզրէ իւչիւնճիւ նումէրօ Սթանպօլ տագիգի, գըյէ 600,000 պէհէր գըյէսի ևէթմիշ սէքիզ փարա.

Ճէնովա բիրինճի, գըյէ 150 պին, պէհէր գըյէսի իքի ղրուշ օն աօգուզ փարա.

Սիպիր եաղը, գըյէ 30,000, պէհէր գըյէսի օն իքի ղրուշ օթուզ պէշ փարա.

Ասաքիրի Շահանէ մուայէնաթը իչուն միւպայեա օլունաճագ օլան պալատէ մաւհուրեր էրզաքը ասագիդա իլէ բիրինճին Տէրսաատէ լիմանընտա վարօրա, վէ եաղ իլէ պէքսիմէտին եաղը քէօշկինտէ էր զաք անպարընա թէսլիմինէ գատար հէր պիր մէսարիֆի միւթէահհիտինէ այիտ օլմագ, վէ էօմանի չէրայիթի մալիմէ իլէ թէսլիմ լունմագ իւզրէ ֆիաթը մուրագ գամէլէրի վէճհ իլէ թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլուպ, մէզքիւր պէքսիմէտ սէտըն իշպու չուպաթը րումինին էէկիրմի ալթընճը փէնշէնպիհ, Սիպիր եաղընըն չէհրը մէզքիւրըն եէկիրմի սէքիզինճի ճիւմա իրթէսի, վէ սաղ իգ տին մարտը րումինին իքինճի բազար էրթէսի, վէ բիրինճին չէհրը մէզքիւրըն իւչիւնճի սալը կիւնլէրի միւնագասասը պիլ իճրա գարարը գաթիլէրի վէրիլմէք վէ էրթէսի կիւնլէրի տախի եւրաքի պէշ թէնզիլի իլէ գապուլ օլունաճագընտան, իթա իթմէք թալիպ օլանլարըն էյամը մէզքիւրէտէ լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր. 1
25 Շուպաթ 96

Պաղը մէվագըի աուքէրիյէէ թէսլիմ օլունմագ իւզրէ քիւլլիյէթ. լիւ բիրինճ վէ րուզէնի սաատ վէ կազ միւպայեա օլունաճագընտան պունլարըն միւնագասալէրի պիլ իճրա գարարը գաթիլէրի իչպու հուլուլ իտէճէք մարտը րումինին իքինճի փազար էրթէսի կիւնիւ իճրա օլունաճագընտան չէրայիթինէ մալումաթ իթասընա թալիպ պուլունանլարըն նէզմի մէզքիւրտէ գատար լէվազըմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ թէշրիֆլէրի իթմէլէրի.
24 Շուպաթ 96

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՈԼԻՍ ՃԷԼԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆ

"Կատարելութիւն".

ՄԻՍԻՍ Ս. Ա. ԱԼԼԷՆԻ
Աշխարհահանօթ Մազանորոգը

(MRS. S. A. ALLEN'S WORLD'S HAIR RESTORER.)

Երբեք չվրիպիր նորոգելու Ալեոր Մազը իր երիտասարդական գոյնին, ընծայելով անոր նոր կեանք, աճում, և փայլուն գեղեցկութիւն: Իր արդիւնքը ստոյգ և կատարեալ է, շուտով վաներով ալեորութիւնը: Ներկ մը չէ:

Միշտ կը հաստատէ ինքնին իբր մազին բնական զօրացուցիչը:

Ստորագրութիւն մայր Կարմրագոյն փաթաթներուն մէջն է:

Գլխաւոր Մթերանոցը (Մագազան) է,—
114 AND 116 SOUTHAMPTON ROW, Լոնտոն, Անգղիայ:

Կը ծախուի ամէն Կեղծծամավաճառներէն, Անուշահոտ Իւղավաճառներէն, և Անգղիացի Դեղավաճառներէն:

Կ. Պօլիս Ս. Քանդի ք եղբարց քով Ցարմասի Պրիթանիք Բերա Մեծ փողոց և Նոմընտ Քարիւենսյի քով, Անգղիական մթերանոց, Եւս քաջք Գալըբըըմ Ղալաթիա

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ.

Ղալաթիա 28 փետր.

Օսմ. Քօնս. գոցուեցաւ	14.17
» » բացուեցաւ	14.16
» » կէս օրին	14.16

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

		Անգղ. լիր.
Սուէզի ճէնրլ. 6 0/0 (զ. կտ.)		4.13
» Օթօման	»	3.10
Կ. Պոլսոյ Պանքան	»	8,35
Քրէտի ճէնէրալ 6 0/0		3,52
Փոխ. 1863 (Մութան) 6 0/0	Ֆր.	68.
» 1865 (») 6 0/0	»	70.
» 1869 (Եփնար) 6 0/0	»	69,
» 1872 (Պօն տիւ թրէզօր)	»	22.25
» 1873 (Եփնար) 6 0/0	»	65 50
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	48 50
Լաւրիում	»	105.50
Թրամուայ (զ. կտ.)	Օսմ. լիր	365.
Թղթադրամ	»	1010
Ըէրօր		—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրշն)

	Ղրշ.
Անգղիական ոսկի	109 37
Գաղղիական »	87 16
Բօլ	90 3
Գրիւեց	51 20
Գաւառն Թուղթ 8 բասալի 70 գարիք	
Գաւառն արծաթ (Նոր)	91 10
Մէճիտիէի տարբերութիւն	7 22
Վեցնոց	128
Չինգնոց	212 10
Հինգնոց (անկէս)	184
Մէթալիք	207 20
Պղինձ	650

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ.

Լոնտրա 11 մարտ.

Անգղ. Քօնս.	99 7/8
Օսմ. »	13
Փոխ. 1865	13 3/4
» 1869	13 3/8
» 1871	72 3/8
» 1872	22 1/4
» 1873	13 3/8
» 1877	86 7/8
Պանք Օթօման	12 3/4
Ռուս. փոխ. 73ի	92 3/8
Եգիպտ. միացեալ	71 3/8
» արտօնաւոր	95 1/2
Տայրա Սանիէ	74 3/8
Փոխ. Ռօշիլտ	94 1/2
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	,

Փարիզ 11 մարտ.

Գաղղ. Քօնս. 5 0/0 (զ. կ.)	121 07 1/2
» » 3 0/0 Նոր	85 27 1/2
Օսմ. Քօնս.	13 30
Փոխ. 1865 Ֆր.	71
» 1869	68.
» 1873	68.
Օսմ. Երկաթուղի	49.25
Պանք Օթօման	574 37 1/2
Քրէտի Լիօնէ	1041 25
Ռուս. փոխ. 5 0/0 (1877)	96 3/4
» » Արևելեան	62 3/8
Իտալ. Քօնս.	89 75
Եգիպտ. միացեալ	362.50
Փոխանակագիր Լոնտ. վրայ	25.53

Վիէննա 11 մարտ.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	117 35
Ռումէլիի երկաթուղի	22.20